І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 15 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 25-го СІЧНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JANUARY 25, 1961 No. 15 VOL. LXVIII.

КЕННЕДІ ВОЛІЄ СПОКІЙНІ ДИПЛОМАТИЧНІ ЗУСТРІЧІ ЗАМІСТЬ ГОЛОСНИХ „ВЕРШИН"

Президент звернеться в найближчому тижні до обох Палат Конгресу з промовою про Стан Унії

Вашингтон. — Президент Кеннеді і державний секретар Дін Раск 23-го січня із підкресленням заявилися за те, що вони обидва воліють діяти в закордонній політиці за допомогою дипломатичних розмов і без публічного розголосу, який буває при конференціях на вершинах, бо таким способом найкраще розв'язувати міжнародні світові проблеми. Цю заяву склав державний секретар Раск на пресовій конференції, яка відбулася під час перерви між довгими конференціями в Білому Домі, в яких крім Президента і Раска брали ще участь секретар оборони Роберт Мек Намара, голова Об'єднаних Шефів Штабу генерал Лаймен С. Лемніцер, підсекретар в департаменті оборони Честер Бовлес і асистент секретаря оборони Пол Г. Ніці та окремий асистент Президента в справах крайової безпеки Мек Джордж Бонді. Ці конференції мають продовжуватись 24-го січня, і на них мають обговорюватися проблеми роззброєння. У вівторок в конференції брали участь замість генерала Лемніцера і Бовлеса директор Роззброєневої Адміністрації Джан МекКлой і асистент Президента в справах науки і технології д-р Джером Б. Віснер. З Білого Дому повідомили, що президент Кеннеді особисто виголосить своє звернення до обидвох Палат Конгресу в найближчому тижні, в якому говоритиме про Стан Унії. Дату виголошення цього звернення має Кеннеді устійнити 24-го січня на конференції з конгресовими провідниками. На конференції 23-го січня обговорювали основно справу становища в Ляосі. В політичних колах гадають, що нове становище уряду в справі конференцій на вершинах свідчить про те, що уряд нового Президента не бажає собі, щоб відбувалися занадто часті розмови голов урядів із американським президентом, бо численні справи можна полагоджувати шляхом дипломатичних розмов між дипломатами окремих держав, які є акредитовані в столицях країн. Але в заяві говориться про те, що зовсім не є виключена можливість конференції на вершинах, якщо зайде її потреба, і якщо вона буде так підготована, що будуть певні вигляди на те, що ця вершинна конференція матиме успіх. Заява Раска про те, що розмови про політичні проблеми мали б відбуватися за допомогою дипломатів, є холодною водою на голову прем'єра Хрущова, який вже 21-го січня конферував із американським амбасадором в Москві Левеллином Томпсоном, і який давніше висловлював бажання, щоб якнайскорше відбулася нова конференція на вершинах. Хрущов зірвав був вершинну конференцію в Парижі, на якій був президент Айзенгавер минулого року, тому, що американський розвідчий літак „У-2" літав понад територією СССР. Раск заявив таке: „В інтенціях президента Кеннеді і в моїх є частіше послуговуватись дипломатичними переговорами для формальних і неформальних дискусій і нарад з представниками інших урядів. Вартість цих дипломатичних засобів є в тому, що вони мають приватний характер". — Раск заявив, що нарід має право знати про те, що робить його уряд, і тому представники уряду завжди будуть інформувати громадянство про хід переговорів, але це не значить, що преса негайно мусить знати, що сказав якийсь амбасадор або вищий урядовець у зустрічі з представником чужої країни. Раск мав на думці конференції амбасадора Томпсона з Хрущовим, про яку досі не видано жадного повідомлення, бо американський амбасадор відмовився подати ближчі інформації про цю справу. Раск заявив в цій справі: „Нічого не можемо додати до заяви Томпсона". На конференціях в Білому Домі обговорювано зміст того звернення, яке Кеннеді має предложити Конґресові в найближчому тижні. Гадають, що це звернення буде займатися справою оборони країни та станом збройних сил ЗДА, бо Кеннеді конферує з секретарем оборони і державним секретарем, а також із головою Об'єднаних Шефів Штабу. Пресовий секретар Білого Дому П'єр Салінґер заявив, що він сумнівається, чи у зверненні Кеннеді будуть якісь нові законопроєкти, бо новий Президент зробить це пізніше в окремих зверненнях, в яких буде мова і про домашні проблеми. Салінґер заявив, що він не знає, чи Кеннеді робитиме повну ревізію в пропозиції нового бюджету на 1962-ий рік, який починається 1-го липня цього року, і який вже предложив Конґресові президент Айзенгавер. Можливо, що Кеннеді робитиме тільки доповнення до окремих пунктів бюджету що його подав Айзенгавер.

КЕННЕДІ ПОЧИНАЄ БОЛІТИ ГОЛОВА. — Фото із наради президента Кеннеді з Діном Раском (зліва) і секретарем оборони Робертом С. МекНамарою (праворуч). На порядку наради були справи закордонної політики й оборони країни.

„Щоб здобути волю в ЗДА — треба її поширити в цілому світі" — Бовлес

Ени Арбор, Мишиґен. — Підсекретар в державному департаменті Честер Бовлес, промовляючи при закінченні першого півріччя в Мишиґенському університеті, заявив, що американці мають працювати в напрямі, щоб поширити волю по всьому світі, якщо вони бажають зберегти її в себе вдома. Бовлес свідомий того, що перед Америкою стоять великі завдання, але він вірить, що „ЗДА стрінуть цей новий виклик теперішнього дня з честю і з успіхом". В Сенатській Комісії Закордонних Справ він противився тому, щоб ЗДА визнали комуністичний Китай і був проти того, щоб Китай став членом ОН. Бовлес остерігав ЗДА проти угодівства з комуністами. На його думку ЗДА повинні не допустити до того щоб комуністи могли зробити переворот на національній Формозі і захопити там владу у свої руки. „Ми готові боронити Формозу навіть найбільшим коштом і з найбільшим риском", — казав Бовлес. Сенатор Джан Спаркман з Алабами казав, що він вірить заяві Бовлеса, але твердив, що є такі політики, які гадають, що Бовлес є за прийняття Китаю до ОН, на що Бовлес ще раз заявив, що він є тепер проти визнання комуністичного Китаю.

Кеннеді найменував дорадчу Комісію в справах етичних проблем в урядових аґенціях

Вашингтон. — Президент Кеннеді найменував тричленну комісію, яка має бути його дорадником в справах етичних проблем в урядових аґенціях та повинна вирішувати, де є так званий „конфлікт інтересів" окремих урядовців і урядових установ. Ця етична комісія має здати звіт Президентові до 15-го березня ц. р. Її очолює колишній голова суддя Апеляційного Суду в ЗДА для першої округи Калверт Маґрудер, а членами комісії є професор права в Пенсилвенійському університеті Джефферсон Б. Фордгем і професор права в Єйльському університеті Бейлесс Маннінг. Ця комісія мала б вистудіювати проблему вартісних паперів тих осіб, які є найменовані на вищі становища в уряді, і, згідно зі звичаєвим правом, мусять позбуватися тих акцій, щоб не заіснував „конфлікт інтересів" між приватним майном урядовців і добром держави.

Д-р Йосиф Харик затверджений на пості підсекретаря летунства

Вашингтон. — Сенат в дні 23-го січня затвердив цілий ряд нових високих урядовців, яких найменував президент Кеннеді. Між ними є затверджений на пості підсекретаря летунства і Йосиф В. Харик, який є українського роду, і який на той самий пост був найменований ще 18-го січня 1960 року. Д-р Харик має 40 років, він походить із Кенмору в Альберті, Канада. В 1942 році він приїхав до ЗДА, де в 1948 р. став американським громадянином. В летунстві ЗДА він працює від 1959-го року, де займає становище головного науковця. Давніше він викладав аеронавтику в Каліфорнійському Технологічному Інституті та працював в Корпорації Лакгід.

„Український Народний Союз у світлі чисел" — нова публікація УНС

У „Свободі" щойно вийшла з друку нова книжка: „Український Народний Союз у світлі чисел", уложена д-ром Ярославом Падохом, головним секретарем УНС. Книжка має 64 сторінки друку стандартового формату і на її зміст склались, крім вступних заввач, три головні розділи переважно статистичних даних: 1) Життьове забезпечення в ЗДА і його суспільна роля; 2) Братські забезпеченеві організації в ЗДА і УНСоюз; 3) УНСоюз в 1958-му році та, вкінці деякі числа за 1959-ий рік. Книжка базована на джерельних статистичних даних і дає цікавий перегляд стану УСНоюзу, на тлі загально американського забезпеченевого стану і розвитку та подумана як посібник для відділових урядовців і організаторів УНСоюзу, але може послужити цікавою й багатомовною лектурою для загалу читачів. Книжка має двобарвну обкладинку, і її можна набути в Головній Канцелярії УНС або в книгарні „Свободи".

Українська хроніка

● **Світовий Конґрес Вільних Українців** — буде темою найближчої зустрічі Дискусійного Клюбу Круглого Стола у Ню Йорку, яка відбудеться в п'ятницю, дня 27-го січня ц. р., о год. 7-ій веч., в залі Українського Інституту Америки при 2 Іст 79 вул. Доповідатимуть — Д. Галичин і д-р С. Ріпецький. В дискусії виступлять: Ю. Ревай, І. Кедрин-Рудницький, В. Новицький, Р. Ільницький і М. Пізнак.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** в неділю 22-го січня відвідав журналіста Бенджеміна С. Бредлі, а після того пішки пішов без кальошів по снігу до католицької церкви св. Тройці, де він щонеділі буває на Богослужбах. Коло 300 осіб оваційно вітали його перед церквою, з якої Кеннеді вернувся автом до Білого Дому, де прийняв поета Роберта Фроста, який читав свою поему на інавґураційній врочистості, а пізніше принимав разом із дружиною колишнього конґресмена Ф. Д. Рузвелта і його дружину. Ф. Д. Рузвелт має бути найменований на якесь вище становище в адміністрації Кеннеді.

● **Інавґураційна промова нового президента Кеннеді** була коротша від пересічної довготи попередніх президентів. Промова Кеннеді мала 1,355 слів, а 44 пересічні інавґураційні промови виносили по 2,499 слів. Найкоротшу інавґураційну промову виголосив президент Лінколн на початку своєї другої каденції — 698 слів, а найдовшу промову під час інавґурації мав президент Бенджемін Гаррісон в 1888-му році — 8,445 слів.

● **Директор аґенції „Харчі для миру"** Джордж МекҐоверн заявив, що роздача американської надвишки харчів між народи тих держав, які відчувають недостачу харчових засобів, — буде важливим чинником американської закордонної політики. „Коли б Хрущов мав таку харчову надвишку, як ми, — казав МекҐоверн, то він напевно використовував би її в своїй закордонній політиці".

● **Шеф секретної служби** Ю. Е. Боґман повідомив перед інавґурацією, що новий президент Джан Ф. Кеннеді дістав більше, як це звичайно буває, злобних листів з погрозами. Непідписані автори цих листів не є вдоволені з вибору Кеннеді на президента з політичних і релігійних причин. Ці непристойні листи з погрозами звичайно передається секретній службі, яка переводить в цій справі слідство.

В МОСКВІ СФАЛЬШУВАЛИ ІНАВҐУРАЦІЙНУ ПРОМОВУ ПРЕЗИДЕНТА КЕННЕДІ

Вашингтон. — Як повідомила пресова аґенція Юнайтед Пресс Інтернешенел, совєтська преса, подаючи промову през. Джана Ф. Кеннеді, виголошену в день його інавґурації, пропустила в ній найсуттєвіші місця, що стосуються таких проблем, як справа свободи народів і ставлення нового президента ЗДА до проблеми колоніялізму. Висловлені у скреслених совєтською цензурою із тексту промови през. Кеннеді уступах погляди були виразним запереченням тверджень совєтського диктатора Нікіти Хрущова про те, що З'єдинені Держави є головним оборонцем колоніялізму і противником визволення народів, що перебувають в колоніяльній залежності, і тому теж совєтські пропаґандисти вважали, що не варто ознайомлювати з ними поневолені Москвою народи. Із промови през. Кеннеді, надрукованої совєтською пресою, випущено найперше такий уступ. „Нехай знає кожна нація, без уваги на те чи добра вона нам бажає чи зла, що ми заплатимо кожну ціну, будемо нести кожний тягар, підтримувати кожного приятеля і протиставитися кожному ворогові, щоб тільки забезпечити тривалість і досягнення свободи." Далі пропущено також слова през. Кеннеді, що стосуються визволених з під ярма колоніялізму народів, а саме: „Тим новим державам, що їх ми вітаємо в рядах вільних націй, ми обіцяємо, що форма колоніяльної контролі, якої позбулися ці нації, не може бути змінена куди важчою тиранією". І вкінці пропущено в промові Кеннеді і його заяву в справі Західньої Гемісфери: „Нехай знає кожна інша потуга світу, що наша гемісфера має тверду волю бути далі господарем у своєму власному домі".

Західня Німеччина готова дати понад 1 більйон на підтримку доляра

Бонн. — Західня Німеччина пред'явила готовість дати $1,200,000,000 для підтримання дефіцитового американського платничого балансу, що загрожує вартості доляра. Передумовою активної участи західньо-німецького капіталу в сануванні платничого балянсу ЗДА є визнання збоку Америки претенсій Західньої Німеччини на відшкодування за сконфіскувану під час останньої світової війни приватну німецьку власність в ЗДА на суму $187 мільйонів. Справа того сконфіскованого в ЗДА німецького маєтку була багатократно заторкувана в американсько-німецьких взаєминах від кінця останньої війни. ЗДА відмовлялись дати будь-яке відшкодування, покликуючись на факт величезних втрат, що їх зазнали американці в Західній Німеччині без ніякої рекомпенсати та на факт зменшення німцям їх воєнної заборгованости з $ трьох більйонів на 1 більйон. Але перед виборами в Західній Німеччині в 1957 р през. Айзенгавер задля скріплення престижу канцлера Аденауера обіцяв поладнати цю справу „справедливо". Тому здогадуються, що тепер у Вашинґтоні погодяться на цю німецьку вимогу, яка має для німців престижеве значення. Аденауер стояв на принциповому становищі, що приватна власність повинна бути пошанована і під час війни. З отих $1,200,000,000, що їх мала б дати Західня Німеччина — $600 мільйонів були б на сплату воєнного боргу, $150 мільйонів на передтермінову заплату за замовлену зброю та $400 мільйонів на завдаток на нову зброю. Сподіваються, що умова в цій справі, яка є предметом нарад від двох місяців, буде підписана впродовж найближчих 2—4 тижнів.

Група авантурників схопила на відкритому морі португальський корабель

Куракао, Західня Індія. — Група 69 авантурників, узброєних в автомати і ручні гранати, стероризувала залогу, арештували капітана та схопила в свої руки великий на 20.906 тонн пасажирський корабель „Санта Марія" на Карибському морі. Сталося це швидко після того, як той корабель виплив із острова Куракао в архипелагу Голляндської Західньої Індії в сторону Флориди, до порту Еверґлейдс. На чердаку корабля прийшло до бійки і стрілянини, під час якої один корабельний старшина згинув, а одного поранено. Пасажири довгий час не замітили ніякої зміни, поки не звернули на зміни, поки не зауважили скерували корабель в сторону Бразилії. Їхнім лідером є Генріко Гальвао, колишній португальський капітан, якого в 1953 році судили в Португалії за зраду та який в 1959 році втік із лісбонського в'язничного шпиталю. Він скоронився в арґентинській амбасаді і португальський уряд погодився на його від'їзд до Арґентини. Тепер, мабуть, він боявся, що його видадуть Португалії. Як він опинився в Голляндській Індії і на тому кораблі — газети не подають. Хоч пірати загрозили затопленням корабля якщо чужі воєнні кораблі заступлять йому дорогу, проте — на просьбу від Португалії — Америка вислала в погоню два нищильники й літаки, а Англія один нищильник, з наказом перехопити той корабель та завести його до найближчого американського порту, або закордонної американської морсько бази.

Поглиблюється конфлікт між арабськими країнами — Марокко і Тунісією

Рабат. — Дві країни, які за географією, расою, віровизнанням і своїм минулим становлять наче би одну цілість, — арабські сусіди Марокко і Тунісія, що ще недавна звали себе „братніми країнами", тепер знаходяться у стані щораз більшого розсварення. Марокко і Тунісія були колишніми французькими колоніями й обидві усамостійнились більш-менше мирним шляхом, не подібним до кривавого визволювання себе Альжиру. Обидва володарі — Мохаммед V мароккансьий й туніський президент Габіб Бурґуіба — були спершу прозахідні. Але з часом, під натиском радикально-лівих марокканських елементів політика Марокка зверталася щораз більше в сторону співпраці з націоналістичною, але просовєтською З'єдиненою Арабською Республікою. Зате Тунісія виступила з Арабської Ліги, лідером якої є президент Гамаль Абдель Насер з амбіціями на лідера усього арабського світу та всієї Африки. В Казаблянці і Марокко відбулась недавно конференція 5-ох африканських країн з виразним прокомуністичним забарвленням Вона була бойкотована Тунісією. Марокко „ображене" на Тунісію за її становище і справі Мавританії; Марокко вважає, що Мавританія це її частина, а Тунісія голосувала за самостійність Мавританії і прийняття її до Об'єднаних Націй. Тепер марокканська преса так лайливо написала про туніського президента, що воно знову погіршило взаємини між отими „братніми країнами".

СОВЄТИ ТРИМАЮТЬ В ПОЛОНІ 11 ЛЕТУНІВ ЗДА ЩЕ З 1958 РОКУ

Москва. — З опублікованих у совєтському журналі „Огоньок" ревеляцій східньо-німецького журналіста Вольфґанаґа Шрейра виходить, що одинадцять американських летунів із залоги зістріленого Совєтами у вересні 1958 року поблизу турецького кордону американського літака врятувалися з допомогою парашутів і були схоплені після свого приземлення та перебувають ще й досі у совєтському полоні. Зістрілений тоді транспортовий літак американських летунських збройних сил С-130 мав 17 членів залоги і перелетів помилково совєтський кордон. Після зістрілення Совєти передали американським дипломатичним представникам у Туреччині тіла шістьох вбитих летунів. Відбулося це десять днів після зістрілення. Щодо долі решти летунів совєтський уряд відмовив будь-яких вияснень, заявляючи, що йому нічого невідомо про те, що сталося з ними і де вони перебувають. Усі спроби американського уряду добитися вияснення в цій справі залишилися даремними і ЗДА були примушені зрезиґнувати врешті з дальших запитів. Тепер, із опублікованих у совєтському журналі, який друкується в друкарні офіційного органу совєтської компартії „Правда", даних виходить, що решта летунів із залоги цього літака залишилася живою і що їх тримають Совєти в ув'язненні в невідомому ближче місці. Згадка про зістрілення цього військового літака ЗДА, як і про схоплення Совєтами американських летунів, вміщена поміж довгим реєстром актів американського шпигунства, таких, мовляв, як лет американського літака Ю-2 над Свердловськом дня 1 травня 1960 р. і лет РБ-47 над Арктикою, що теж був зістрілений Совєтами. Зістрілений у вересні 1958 року поблизу турецького кордону, над територією так С-130 мав виконувати, згідно із даними автора репортажу в „Огоньку", теж „шпигунську місію", бо був виряджений в „радаровий апарат для ловлення радіових відомостей". Вилетів він із своєї бази в Туреччині. У зв'язку з опублікованими тепер ревеляціями державний департамент ЗДА звернувся до міністерства закордонних справ СССР з домаганням дати всі потрібні вияснення в цій справі, зокрема про те, що сталося з летунами і де вони перебувають.

Комуністи постачають зброю прихильникам Люмумби в Конґо

Леопольдвіль. — Шість вантажних авт прибули до конґолійського містечка Ару найближчого до Судану. Це перший наявний доказ, що сторонники Люмумби, очолювані урядами в провінціях Орієнталь і Ківу, дістають від довшого часу нелеґальними шляхами зброю від Совєтів чи пак — безпосередньо — від З'єдиненої Арабської Республіки. Західні амбасадори і Леопольдвілі мали віддавна відомості, що совєтські транспортні літаки типу „Ілюшин" стояли на службі тій підпільній постачальній акції. Комунофільський уряд Антуана Ґізенди в столиці провінції Орієнталь Стенлейвілі владив крадькома невеличке летовище серед джунґлії, де приземлювались совєтські літаки. Конґолійський президент Касавубу твердить, що цілою політикою та аґресивно-імперіялістичними військами Ґізенди керують совєтські „дорадники" і військовики. Люмумбівці схопили з провінції Ківу шефа конґолійської поліції Жільберта Понґо, який арештував був Люмумбу, і замучили його на смерть. Етіопські війська в Стенлейвілі охороняють невеличкий табір, куди схоронились білі жінки з дітьми. Ситуація в Конґо щораз ґрізніша, а місія ОН безсильна, бо вона сама, як і Конґо, поділена на взаємно ворогуючі табори.

Італії загрожує криза уряду

Рим. — Уряд Амінторе Фанфані загрожений кризою, бо одна з партій, що підтримують його, Ліберальна, заповіла своє виступлення з проурядової коаліції. Уряд Фанфані складається з самих тільки християнських демократів, але підтримують його — крім Християнсько-демократичної партії — ще партія Соціял-демократична, Ліберальна й Республіканська. Таким чином той уряд розпоряджає більшістю 16 голосів у парляменті. Коли б лібералі, які мають 18 мандатів, відмовились голосувати за нього, тоді уряд опинився б в меншості. Причиною спору є гнів лібералів на християнських демократів, що християнські демократи пішли в Міляно на компроміс з лівими соціялістами Пієтта Ненні та допомогли вибрати посадником Міляна соціял-демократичного професора Джіна Кассіні, замість підтримати лібералів в їх заходах обрати на посадника когось із правих політиків. Сам прем'єр Фанфані віддавна схиляється до ідеї притягнути до співпраці лівих соціялістів, які до цього часу завжди йшли в хвості комуністів.

У СВІТІ

● **Три муринські жінки,** дружини ув'язненого першого конґолійського прем'єра Патріса Люмумби і ще двох в'язнів-„достойників", з'явились в представників місії Об'єднаних Націй в Леопольдвілі просити за своїх чоловіків, що їх в'язнять їх конґолійські противники. На знак свого жалю і смутку вони прийшли — босі.

● **Колишній прем'єр Ляосу** Суванна Фума, який в грудні мин. року втік до сусідньої Камбоджі, дав пресове інтерв'ю, в якому гостро критикував американську політику в Ляосі. Він називав шефа далекосхіднього відділу в державному департаменті Ґраґама Персонса, який їздив до Ляосу під час тамошньої гострої кризи, як нібн головного винуватця теперішньої тамошньої громадянської війни. Суванна Фума далі вважає себе леґальним прем'єром, користуючись в цьому підтримкою з Москви.

● **Президент африканської країни** Малі Модібо Кейта звернувся з закликом до нового американського президента Кеннеді, щоб той рішуче підтримав самостійницькі змагання альжирських арабів та відмовився далі помагати Франції.

● **У Парижі** загорілася вночі з минулого четверга на п'ятницю одна з плятформ вежі Айфеля. Перша плятформа знаходиться на висоті 150 стіп, наступна — 350 стіп, а ціла вежа висока на 984 стопи. Пожежа знялась після того, як іскра з короткого замикання впала на фарби з терпентиною, що стояли на одній плятформі. Пожежна сторона впродовж двох годин погасила вогонь без великої шкоди для вежі.

● **Ситуація довкола Берліну** покищо значно поправилась. За ствердженням західньо-берлінського посадника Вільгельма Брандта — давно вже не було такого правильного і жвавого пасажирського та торговельного руху між західнім Берліном та Західньою і Східньою Німеччиною, як тепер. Причиною того поліпшення є підписаний наприкінці минулого року торговельний договір між Західньою Німеччиною і східньо-німецькими комуністами. Подробиці того договору є тайною нечисленних одиниць, щоб не викликувати публічних протестів та дискусії на цю тему.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Suns, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

На порозі урядування

Після офіційної інавгурації і заприсяження нового уряду закінчився в З'єдинених Державах час провізорії та приготувань нового Президента і розпочалася ділова щоденна праця. Спонтанні вияви любови й пошани американського народу до особи уступившого президента Д. Д. Айзенгавера зійшлись у загальному надзвичайно прихильному відгукові на інавгураційну промову Дж. Ф. Кеннеді, що її коментатори характеризують, як один з найкращих своєю формою і змістом інавгураційних виступів 35-ох американських президентів. Дж. Ф. Кеннеді підкреслив традиціоналізм американської політики, вірність давнім ідеалам, готовість нової ґенерації розвивати в змінених умовинах зміненими методами спадщину славних предків, зрозуміння для існуючих величезних проблем із проблемою рятування цивілізації й людського роду — на першому місці. Він деклярував льояльність супроти американських союзників, прихильність до визвольних рухів колоніяльних народів, з пересторогою, щоб одна форма колоніяльної контролі не була заступлена ще гіршою тиранією, — заповів допомогу у поборюванні бідности, голоду й недуг у світі. Щодо центральної проблеми нинішнього двоподілу світу, Дж. Ф. Кеннеді не назвавши Совєтів на ім'я, заявив про свою готовість до переговорів, які могли б запевнити не новий баланс міжнародних сил, але панування правовости в світі, — і, зокрема, заявив про готовість до переговорів у справі такого міжнародного роззброєння, яке стояло б під строгою контролею всіх держав. У відношенні до Західньої гемісфери новий Президент підкреслив вірність доктрині Монро ствердженням, що ця гемісфера залишається господарем свого власного дому, а у відношенні до історичної проблеми оборони свободи ствердив, що він не боїться тягару відповідальности в цій обороні.

Інавґураційна промова Дж. Ф. Кеннеді — це не є зліпок фраз для святочної нагоди, а зобов'язуюча політична декларація керівника наймогутнішої в світі великодержави. Вона була добрим вступом до тієї практичної діяльности нового Президента, яка почалася зараз же минулої неділі в тригодинних нарадах передусім з державним секретарем Діном Раском і його заступником Чарлзом Бовлесом. Поставивши закордонно - політичні справи на першому місці *в своїй праці й своїх заінтересовань*, новий Президент дав найкращий доказ, що він вповні здає собі справу з надзвичайно важкої і трудної нинішньої міжнародної ситуації. Перший звіт, що він його дістав від своїх закордонних станиць — було докладне звідомлення амбасадора в Москві Левеллина Томпсона про двогодинну розмову з Хрущовим, внаслідку ініціятиви Хрущова. Як твердять західні коментатори, Хрущов наполягає на „покращанні" відносин з Америкою — не виявляючи водночас найменшої познаки на зміну свого становища в будь-котрій міжнародній справі, бажаючи поступок від Заходу, без ніяких поступок для Заходу.

Проголошений у Москві за кілька днів перед інавґурацією нового американського Президента комунікат про найкращий і найлегший шлях до перемоги комунізму в світі через мирне співіснування покривається з останніми діями Москви на терені Лясу і Конґа. І тут і там Совєти проводять підступну, протизаконну активну допомогу зброєю, військовиками й аґітаторами місцевим комуністам для поширювання хаосу на терені тих країн і для насадження там слухняних Москві урядів. У перших же днях свого урядування президент Кеннеді мусить прийняти рішення щодо дальшої політики ЗДА супроти цих двох найактуальніших центрів міжнародного напруження. ЗДА підтримують Об'єднані Нації та їх місію в Конґо, але нині стало вже ясним, що та місія спаралізована внутрішніми суперечностями в її керівництві та натиском пролюмумбівських африканських країн, які в Конґо мають свої війська. Продовжування в минулий понеділок нарад президента Кеннеді з керівниками не тільки державного департаменту, але й з участю репрезентантів Пентаґону є наче символічним доказом, що закордонна політика ЗДА може мати успіх у відношенні до Совєтів тільки тоді, коли вона спирається на могутню збройну силу. Всі познаки вказують на те, що президент Кеннеді виявить ту рішучість і безпосередність, які є прикметними рисами його вдачі.

Загроза триває

Під час Міжнародної Конференції в справі совєтської стратегії холодної війни, яка відбулася в грудні минулого року в Парижі і в якій взяло участь коло 500 політиків і громадських діячів із різних країн, основну і переконливу аналізу совєтської холодно - воєнної стратегії зробив у своїй промові демократичний сенатор із стейту Коннектикат, Томас Дж. Дадд. Промова ця надрукована повністю в числі з 11-го січня ц. р. Конґресового Рекорду ЗДА.

Ствердивши, що протягом останніх 15 років міжнародний комунізм здобув нові величезні обшири, закріплюючи свою владу в усій Східній Европі, Китаї, Північній Кореї, Північному Вєтнамі і на Кубі, і що в тому часі вільний світ раз-у-раз зазнавав поразок у веденій комуністами війні, сенатор Дадд з'ясував, що головною причиною цих поразок і важких втрат вільного світу є незнання і нерозуміння тотального характеру холодної війни, зокрема те, що проти вишколених і досвідчених професіоналів стоять аматори, які не вміють протиставити їм відповідну зброю й акцію. Дальшою причиною безуспішної протидії вільного Заходу є те, що комуністи застосовують у холодній війні всі можливі засоби, і то в усіх ділянках людського життя — економічній, політичній, дипломатичній, психологічній, суспільній і культурній, як і те, що комунізм діє тепер все частіше підпільно, інфільтруючи організації й установи, створені під не-комуністичними, а навіть дуже часто націоналістичними аспіраціями.

Свою підривну роботу ведуть комуністи, за словами сенатора Дадда, в п'ятьох напрямках: інфільтрують урядові установи й органи своїми людьми, які намагаються впливати на закордонну політику даного уряду; просочуються в пресу, радіо, телевізію, театр і кіно; опановують різні не-комуністичні організації, і, врешті, творять крипто - комуністичні рухи, наприклад, „революційний рух" Кастра, що виступив під націоналістичними гаслами, з вимогами актуальних реформ.

Головну увагу в своїй промові присвятив сенатор Дадд справі інфільтрації комуністів в урядові установи. Подавши конкретні прізвища комуністичних аґентів, що в роках другої світової війни і зараз після неї пролізли були на керівні становища в секретаріяті скарбу, Міжнародному Монетарному Фонді і навіть в державному секретаріяті ЗДА, як теж в головніші органи американської публічної опінії, сенатор Дадд ствердив, що це вони були реалізаторами різних потягнень у закордонній політиці ЗДА, які привели до втрати Китаю для вільного світу, до підтримки загарбницьких аспірацій Москви і востаннє до скріплення режиму Кастра на Кубі.

Наводячи ці страхітливі факти, сенатор Дадд підкреслив, що немає ніяких підстав вірити, нібито комуністичну інфільтрацію в урядові установи припинено. Навпаки, є всі підстави твердити, що під сучасну пору комуністи збільшили свої зусилля в проникання на керівні урядові становища, і що ця інфільтрація триває безупину.

Переконливим доказом правильности тверджень сенатора Дадда може бути хоч би виявлений останніми днями факт, що найменований президентом Кеннеді на адміністратора будівельної програми д-р Роберт Ц. Вівер був свого часу активним прокомуністом чи й навіть комуністом.

ОБМАНЦІ НАРОДУ

В одній статті годі бодай тільки зреферувати довгу чергу звітних доповідей хрущовських намісників в Україні, Білорусі, Казахстані, Грузії та в інших „союзних республіках", з якими виступали вони в першій половині січня у Москві на пленумі Центрального комітету компартії Совєтського Союзу. Вистачить ганебного виступу Миколи Подгорного, першого секретаря ЦК комуністичної партії УССР, щоб уявити собі кремлівську атмосферу, взаємовідносини на большевицьких верхах і мораль тих людей, в чиїх руках опинилася доля нашого народу.

Згідно з сталінським ритуалом, Микола Подгорний, звітуючи про Україну, почав з „досягнень" і славословлення Хрущова: „УССР достроково завершила плян другого року семирічки... Величезних успіхів осягнула наша республіка в розвитку соціялістичної економіки... Український народ з вдячністю відзначає надихаючу і організуючу ролю, мудре керівництво ленінського Центрального Комітету на чолі з товаришем Микитою Сергійовичем Хрущовим..." Далі — цифри, цифри...

Як виходило б з доповіді Подгорного, гуртовий збір збіжжя на Україні в 1960 році становив величезну суму — 1 мільярд 630 мільйонів пудів. Україна здала державі більше, як передбачалося пляном, кукурудзи, проса, гороху та інших культур. Посіви під кукурудзою поширено за минулий рік на 2.500.000 гектарів. Приріст поголів'я великої рогатої худоби за два останні роки становив 3.300.000 голів, або 33 відсотки, а свиней — 2.600.000 голів, або 24 відсотки. Багато колгоспів і радгоспів перевиконали пляни продукції м'яса і молока... Всі ці і інші цифри, наче з мішка, висипав Подгорний, і всі вони мали ілюструвати „переможний поступ комунізму".

Одначе, після ось такого барабанного переліку „досягнень", стан сільського господарства на Україні, як докладно представив його сам же Подгорний, виглядає зовсім інакше, щоб не сказати катастрофічно.

І так, обережно оперуючи даними, він заявив, що, внаслідок того, що минулорічна весна була дуже пізня, колгоспна худоба залишилася була без кормів, а тому в багатьох колгоспах і радгоспах значну частину її... вирізано. Отже, „в 1960 році темпи приросту продукції м'яса в республіці були значно нижчі, як у попередніх роках..."

Подгорний признався, що запланований у висоті 18 центнерів урожай збіжжя з гектара дав лише 15.7 центнера. При цьому він оправдувався, що „минулого року умовини на Україні були дуже трудні, і внаслідок морозів чимала частина культур, передусім пшениці — вигинула". Також признався він, що „внаслідок весняної посухи і чорних бур вигинула частина посівів ярих культур, і пересівати прийшлося по декілька разів". І ще признався Подгорний, що „врожайність кукурудзи була низькою..."

Контраст між вступною частиною звітної доповіді першого секретаря компартії України і його наступними сумними ревеляціями, очевидно, був такий разючий, що Хрущов дальше звітування про стан сільського господарства на Україні фактично перебрав на себе. Зробив він це в формі брутальних реплік, адресованих Подгорному і всьому комуністичному керівництву на Україні.

До речі, інформації про московський пленум з'явилися в західній пресі у цілковито перекрученому вигляді. З них виходило б, що Хрущов в усіх невдачах обвинувачував не комуністичний провід, а — українських селян, заявляючи нібито, що це вони розікрали минулорічний урожай ще на полях і тим спричинили також занепад тваринництва. Що більше, західні коментатори, зокрема з „Ню Йорк Таймсу", з усього того поробили висновки про „занепад моралі українського народу".

Крадіжки, хабарі, спекуляція товарами першої потреби, що, немовби пошесть, ширяться по країнах, опанованих комуністами, — цілком окрема тема, яка з виступом Хрущова на московському пленумі нічого спільного не має. Бо й виступив він не проти народу, проти колгоспників, а — як то робив у таких ситуаціях Сталін — проти всіх тих партійних керівників, голів колгоспів та радгоспів, проти агрономів, які „половину вирощеного врожаю розтягли, розікрали на пню".

Перебиваючи доповідача, Хрущов заявив, що поступовання сільсько - господарських керівних робітників, а значить і їхнього зверхника Подгорного, — „злочинне", що „невдачі минулого року не можна покладати тільки на рахунок несприятливих умовин погоди, а винні в усьому тому передусім партійні і совєтські органи. І Подгорний з місця покаявся і, як школяр, дослівно повторюючи Хрущова - вчителя, сказав: „Товариш Хрущов має повну рацію. Ми усвідомлюємо, що невдачі минулого року не можна пояснювати тільки об'єктивними причинами — несприятливими умовами погоди". А при цій нагоді він розкрив невідомий совєтським громадянам факт, що „вже наприкінці року Центральний Комітет комуністичної партії України і Рада Міністрів УССР зазнали гострої критики збоку товариша Хрущова".

Трактуючи Подгорного, як свого пахолка, Хрущов ще раз перебив його, заявивши: „Ви сказали, що на Україні було посіяно 10,500.000 гектарів кукурудзи, в тому числі 2,500,000 на зелене підживлення худоби. Але це — неправда! Не обманюйте себе, не дуріть колгоспників і робітників радгоспів, бо ви будете розплачуватися за безгосподарність!" — і, уживаючи властивих йому зворотів, додав: „Могут подумать, что раз на Украине прошол такой номер, то і у другіх может пройті..."

Ось так привселюдно на пленумі ЦК КПСС Нікіта Хрущов, здискваліфікувавши і зганьбивши свого намісника на Україні, ствердив, що він, перший секретар ЦК компартії УССР, — брехун, який обманює народ. А Подгорний, який напевно здавав собі в ті неприємні хвилини справу, чим може все те для нього скінчитися, ще й ще раз покаявся і рівночасно постарався перекласти вину на своїх підручних, заявивши дослівно, що в своїй діяльності вони „стали на злочинний шлях, шлях шахрайства, шлях обманювання держави".

З неменшим обуренням звернувся Хрущов проти вже вичищеного з ЦК Олексія Кириченка і проти голови ради міністрів УССР Никифора Кальченка. — Зневажливо вказуючи пальцем на цього останнього, Хрущов верещав: „І ось тут сидить з нами прем'єр України, якби нічого не сталося, якби не робив він ніяких помилок! Я нікого не помилую!" — погрожував він своїм намісникам.

Очевидно, — після цього скандального пленуму, який ствердив у своїх резолюціях, що сільське господарство в усьому СССР не виконало визначених йому плянів, не прийдеться довго чекати на чергову чистку, в якій покотяться голови партійних активістів, отих всіх шахраїв і обманців, надміру ретельних слуг режиму, який змушує брехати і сам же за брехню карає. Також не можна сумніватися в тому, що всі ті, які сидять у кремлівських кабінетах, а передусім Нікіта Хрущов, про кожний крок, роблений Подгорним і його компанією на Україні, докладно знали і кожний їх захід у сільському господарстві санкціонували.

В. С-ко

НЕЗВИЧАЙНИЙ СТРАЙК У БЕЛЬГІЇ

Шарлеруа, 14-го січня. — Брюссель і навіть Амстердам покійний Курціо Маляпарте називав „передмістям Парижу". Якщо у відношенні до Амстердаму, що його звуть „Венецією півночі", назва передмістя Парижу є чисто італійським перебільшенням, то до Брюсселю ця назва пасує. Брюссель не є французьким містом: це справді столиця Бельгії, але він у багатьох випадках нагадує „малий Париж", бодай іззовні. Починаючи від французьких фільмів і французьких п'єс у театрах, а кінчаючи назвами великих магазинів.

В кожному разі, з Парижу до Брюсселю близько: чотири години поїздом і 5 годин автомашиною, якщо... все йде добре. Але тепер недобре, і до Брюсселю добратися важко. Тому перериваємо нашу подорож в Шарлеруа, другому щодо величини копальняному й промисловому центрі Вальонії.

Враження — несамовите. Уявити собі сьогоднішню промислову смугу Бельгії може легко той, хто бачив страйкуючий Питтсбурґ. Інакше годі собі уявити той сум, що його навіває мертва околиця.

Кожен великий завод під час страйку робить враження дому, з якого винесено покійника на кладовище: пустка, неприродна тиша й непорядок. Місяць тому Шарлеруа був великим заводом. Скрізь пищали крани, скрізь било в небо полум'я з фабричних комінів. Тепер навіть домни погасли. Де-не-де видно перевинений трамвай, зірвані дроти. Увечері ввесь комплекс заводів Шарлеруа і саме місто, що розкинулось між ними на кільканадцять кілометрів, виглядає, як під час — війни.

Від самого кордону на дорогах стоять пікети страйкарів, які радять вам не їхати далі. Спочатку ви їм вияснюєте, що їдете в приватних справах і, як чужинець, не маєте ніякого відношення до страйку. Але при десятому пікеті, дижурні якого вже дивуються, як ви від кордону доїхали аж сюди, ви зрікаєтесь дальшої подорожі. Бо й пощо? Адже ви доволі бачили і маєте забагато вражень.

А враження несамовиті. Зі школи ще знаємо, що Бельгія — це найгустіше в світі заселена країна. Практично ви аж до голляндського кордону не виїздите з заселених пунктів. Панує тут великий рух вдень і вночі, в будень і в свято. Тепер усе завмерло і тишу порушують тільки демонстрації, часто навіть криваві.

І саме це найбільше незрозуміле. Незрозуміле для того, хто знає Бельгію, цю країну міщухів, працьовитих селян, заможних робітників які не мають нічого спільного з пролетаріятом Маркса. І як ці заможні, спокійні, міщухуваті люди можуть робити демонстрації, проливати кров як можуть вони бити шиби у крамницях, зривати електричні дроти й динамітувати поїзди, в яких їдуть діти до школи? Як цивілізована Бельгія може дійти до шалу нищення, що його можна бачити тільки при визвольній революційній боротьбі або боротьбі проти чужого окупанта?

Безперечно, тут маємо вияв загального здичавіння людей нашої доби, яка вимотує нерви не лише емігрантам але в однаковій мірі й людям що живуть у своїй хаті і в своїй країні. Але є тут і інша причина, чому бельгійський страйк набрав форм революційного страйку.

Це бо політичний страйк Веде його ліве крило соціялістичної партії, яке опанувало найбільший робітничий синдикат. Можна з певністю сказати, що провідники й маси цього синдикату — не комуністи, хоч тут і там комуністи провокують. В основному це незалежні соціялісти, точніше кажучи, його молоде ліве крило під проводом Андре Ренара, який вважає, що прийшов час рішучого бою за соціялізм.

Бельгія — багата країна. Але вона не суцільно багата Складається вона з південної частини, заселеної вальонцями, які говорять французькою мовою (з типово бельгійським акцентом і деякими діялектичними відмінностями, що увійшли в літературну мову) і північної частини, заселеної флямандцями, що говорять тією ж мовою, що й голляндці.

Протестантські флямандці ще 20 років тому бунтувались проти федеративної держави, вважаючи, що і їхню мову, і їх самих відсувають на задній плян католики - вальонці, яких більше і які донедавна були багатші. Величезні бо запаси вугілля і заліза, вся важка індустрія знаходиться на вузькій смузі від Монсу до Льєжу, що проходить по вальонській території. Ця смуга — була багатством Вальонії. І тепер ще вальонці живуть рештками колишнього багатства.

Але часи змінилися. Вугілля стало другорядним джерелом енергії, і його видобувають щораз менше. Інвестиції давно занедбано, і сьогодні

(Закінчення на стор. 3-ій)

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

ПРО КОМПОЗИТОРА ЗАРЕМБУ

Музикознавець Л. Кауфман сподівається з допомогою „Вечірнього Києва" знайти архів композитора В. І. Заремби, бо є відомості, що в Києві мешкає хтось із нащадків композитора і в нього зберігається архів мистця. Але хто він і де живе, того Кауфман не знає. Про самого композитора Кауфман пише таке:

Серед українських музичних діячів другої половини XIX століття помітну роль відіграв композитор і піяніст Владислав Іванович Заремба. Він з 1862 року жив у Києві і викладав музику в Інституті благородних дівиць, пансіоні Левашової, училищі О. Забелло та інших навчальних закладах.

Твори В. Заремби за життя автора користувалися значною популярністю не лише в Києві, а й по всій Україні. Досить сказати, що він написав понад 30 пісень на слова Тараса Шевченка, створив ряд романсів і п'єс на фортепіяно, в яких часто використовував українські народні пісенні інтонації. Зокрема він відредагував дует М. Кропивницького „Де ти бродиш, моя доле".

В. Заремба був главою музикальної сім'ї. Його син Сигізмунд був одним з кращих у Києві акомпаніяторів і обдарованим віолончелістом. Згодом він очолив Воронезьку Філію Російського музичного товариства, з 1901 року оселився в Петербурзі, де часто виступав у концертах. С. Заремба, як і його батько, приділяв увагу композиції і є автором обробки широковідомої пісні „Соловейко".

Дочка В. Заремби (по чоловікові — Пересвіт - Солтан) була здібною піяністкою, ученицею відомого в Києві педагога і композитора О. Тутковського.

Владислав Заремба помер 19-го жовтня 1902 року.

В наші дні твори композитора не втратили своєї привабливости. Але майже зовсім не вивчена його біографія, як, зрештою, й біографія багатьох інших українських композиторів, музичних діячів дожовтневої доби — М. Завадського, А. Коципинського, О. Тутковського, В. Пухальського та багатьох інших.

Не маємо ми й портрета В. Заремби, цього незаслужено забутого діяча української культури.

ТРЕТІЙ ТОМ „УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ"

„Рад. Україна" повідомляє: „Виробничники фабрики „Жовтень" закінчили друкувати третій том Української Радянської Енциклопедії. В ньому читач знайде статті: „VIII Конференція КП(б)України"; „Вперед" (більшовицька група в Києві); „Всесвіт", „Гайдамацький рух на Правобережній Україні", нариси про видатних письменників, учених, державних діячів — Вольтера, Гоголя, Гейне, Глібова, Головка, Галана, Галілея і Ганді, про різні країни світу — Гаїті, Гану, Гвінею, Гватемалю, Грецію та ін. У третьому томі УРЕ 30 багатоколірних вклейок".

З ПЕРШОЮ ЗОРЕЮ

Помолюся за всіх.
Пригадаю усіх,
А Тебе не було і не буде.
До господи зима
принесла в хвартусі
Намистини калин:
На неділю — солодкі,
гіркаві — на будень.
Од червоних краплин
Заскравляться губи.
Поможи розгадати,
як зріс і коли
Перший паросток згуби.

ОЛЬГА ЛУБСЬКА

С. Риндик.

ДІДОВА РОМАНТИКА

(Кадри)

(9)

А коли батько постарівся, і стало йому тяжко орудувати молотом, та коли ще появилися фабричні лемеші, легші, зграбніші, прикладніші й дешевші, — кузню довелося замкнути. Міх продали, ковадло прибили кованими прогонами до підкомірного бруса-двигаря, щоб мати на чому косу клепати. Також під комірним піддашшям примістили точило, а дрібніше начиння пішло на під. І сам Лукіян якийсь час сидів під коморою. Коло його ніг прилягав старий Циган, що мав свою буду під тим самим піддашшям і досі був самотній, а тепер придбав собі товариша. Циган був такий старий, що вже навіть не виконував свого обов'язку — не гавкав, а як часом і гавкнув, то на великий сором і собі, і господарям.

— Встидайся, Цигане! — соромила його, бувало, мама: Ти б уже ліпше сидів у своїй буді і спав. Досить уже нагавкався за своє життя.

Циган ховав під себе хвоста і покірно залазив до буди. Він розумів українську мову досконало. Навіть добре розумів два московські слова „Пашол вон". Чомусь у Дунаївцях не казали до пса „Іди геть!" чи просто „Геть!", а тільки „Пашол вон!". Русифікація починалася від псячої фразеології. І взагалі треба сказати, що старшобратська мова захопила на Україні насамперед собачий сектор, бо має для цього дуже підходящий прононс і визвук. У Галичині наші люди кажуть до своїх малопольських псів „Ходзь ту!" Ці два факти з царини собачої фразеології належать до міцних собачих традицій, а тому їх треба шанувати і затримати назавсігдя, щоб бодай таким способом увелебити культ слов'янської асиміляції і братерства.

Якийсь час Лукіян сидів під коморою. Сидів і мовчав. А потім раптом зник. Подався до міста, до жидів шукати якоїсь розумнішої роботи. І знайшов її в лазні. Високим журавлем тягнув воду з нашої Тернавки, переливав її в лазенські каді і котли, колов поліна, носив дрова, розпалював печі і чистив бруди. Ще недавно він робив такі хитромудрі, змисні замки, що їх ніхто не міг відчинити, окрім хіба злодіїв, а тепер мусів був перейти на таку задріпану роботу...

Тут траплялося часом, що Лукіян випивав чарку, набирався охоти до живого слова і ставав оратором. Виходив до міста в своїм давнім фартуху із сировиці, що його носив іще в кузні. На торговиці ставав у позу старосвітського речника, підносив догори руку, і казав:

— Слухайте сюди! Слухайте всі: і ви, мудрі жиди, і ви, жидівські жони; і ви пурици, великі і малі; і ви, ейделемейделе; і ви, бабеле; і ви, злодії і карманщикя! Слухайте сюди, я відкрию вам „всє наукі ума масво".

Чомусь останні чотири слова вимовляв по-московському.

— Слухайте сюди! Коли Господь Бог сотворив Адама і Єву, то сказав до них так: „Плодіться і множтеся. Наповнюйте землю і орудуйте нею". І вони послухалися і народили дітей. А їх діти народили дальших дітей. А ті знов народили ще дальших. І так ішло від коліна до коліна. І намножилося стільки людей, що піску в морі. І були між ними ваші жиди, і були наші ґої. А між ґоями був славний на всі Дунаївці майстер — коваль Лукіян. Цей коваль бив молотом п'ятдесят літ і п'ятдесят місяців, і бив іще п'ятдесят тижнів і п'ятдесят днів, і до схід-сонця і поза захід-сонця, аж поки не вибив із себе усіх своїх щомогів і всього здоров'я. І тоді він поцілував молот і покинув його, а сам пішов до лазні смердющі микви мити і зафойдані полиці і підлоги березовими віниками шурувати.

Але скоро і цього не зможе він робити, і тоді скаже йому Шулим Розентул:

„Гей ти, старе недобачайло, недочувайло і тяжке забувайло - непам'ятайло! Геть мені з моєї лазні! Іди собі свої лемеші кувати, а не бруди людям відпаровувати.

І вижене його з лазні на холод, на голод. До ночі буде він блукати по місті, а в ночі впаде десь у сутичках і там до ранку заков'язне. І так буде, бо так має бути, бо так світ іде. І нема чого нарікати на Господа Бога ні на святих Божих, ні на грішників Божих, ні на долю. Бо доля Лукіяна — щаслива доля; ніхто не вдарить його дубовою довбнею по голові, не переріже йому ґарґанки, не злупить із нього шкури і не продасть її до гарбарні, а його струдженого тіла не викине на жир голодним псам і гайворонам. А прийдуть чесні сестриці, обмиють його тіло і надягнуть на нього чисту одежу; і прийдуть чесні братчики, зміряють його наповздовж і змайструють йому кедриновую труну, і прийдуть іще преподобні отці — попи і дяки — і поблагословлять його в далеку дорогу, туди, ідеже ність печаль, ні воздиханіє. І многотрудне тіло коваля Лукіяна зогниє в мирі і спокої в сирій землі, а біла кість його струхлявіє на патеруху, на терть, як це зробили благородні кості царя Давида і його премудрого сина Соломона. Амінь!

Так чи трохи не так говорив Лукіян. Коло нього раз-у-раз вибухав дитячий сміх, бо котрийсь із малих гумористів підкрадався до Лукіяна ззаду і несподівано шарпав його за одежу. Та на це Лукіян не сердився, бо любив, щоб усі були задоволені — і старі, і малі, і поважні і блажені.

Як Лукіян напророчив, так і вийшло. Кажуть, що одного ранку знайшли його неживого в сутичках. Бездомні собаки пробігали і боязко та скрадаючись обнюхували його. А потім десь поховали його... Де саме, не важно. Все бо одно колись архангели затрублять у довгі-довгі труби і побудять геть чисто всіх лукіянів, де б вони не були поховані...

Я згадую про Лукіяна виключно з великої симпатії до нього. При цій нагоді хочу сказати, що в симфонічній оркестрі людського життя грають малі і великі грала. Мале грало видає багато тонів, велике — мало. Басоля, наприклад, один із найбільших інструментів, випускає із себе тільки два або три тони, тим часом скрипочка дає тих тонів без ліку, від байорки почйнаючи і на найвищих позиціях кінчаючи. Таке саме буває і з людьми. Цим я не хочу сказати, що одною із таких скрипочок був і Лукіян. Далеко йому до такої музики! Але щось від скрипки він таки мав у собі. То кажіть мені, що хочете.

Я був би щасливий, якби мені вдалося впровадити Лукіяна в історію української літератури, хоч би в ролі оголошенного. Тоді я мав би бодай одного приятеля на тамтому світі. Зустрівши мене, Лукіян подякував би мені за велику честь і сказав би, чухаючись у потилицю:

— Бувало, ми з твоїм татком сиділи в Мордковій корчмі і співали:

Ой, хто п'є,
Тому наливайте,
Хто ж не п'є,
Тому не давайте.
А ми будем пити
І Бога хвалити!

Тож велика шкода, що тут чема нашої корчми... Серед таких кацапів, як мертві душі, Мордко не має жадної охоти шинкувати. А то б ми собі посиділи з тобою!

(Кінець)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Річні Збори Товариства Прихильників УНРеспубліки у Филаделфії

В останніх часах часто приходиться зустрічати в українській пресі нарікання про занепад наших організацій на еміграції, але Річні Загальні Збори Товариства Прихильників УНРеспубліки, довели, що, це неправда. На Зборах, що відбулися 13-го листопада 1960 року, в залі ЗУАДКомітету, уступаючий голова Товариства інж. П. П. Панасюк ствердив, що членство постійних платників Національного Датку, за його каденцію подвоїлося, а число симпатиків-жертводавців зросло до 350 осіб. Зацікавлення громадськими справами, а особливо життям і діяльністю Державного Центру Української Народної Республіки, у великій мірі, зросло через живий контакт наших державних діячів з „масами".

Останні візити до ЗДА й Канади голови Виконного Органу М. А. Лівицького, та голови УНРади І. Багряного сколихнули наше громадянство, й показали, що ще не все пропало, а помножилось, бо є ще серед нас віддані визвольній справі діячі, які ніколи не схилять голови перед ворогом - окупантом. Є ще порох в порохівницях і серед рядового членства, яке жертвенно відкликується на потреби нашого Уряду. Це все ті, що в рішальну годину стануть залізним, старокозацьким чотирикутником довкола свого Уряду. Це ті, що принесуть в жертву не лише майно і свої переконання, а й кров в боротьбі за волю Українського Народу.

На зборах були члени УРДП, УНДО, УСП і УНДС. Більшість були безпартійні. Багато є таких, що належать до тої чи іншої партії, але ніхто не сварився.

Збори схвалили діяльність Управи та уділили їй абсолюторію. На наступну каденцію до нової Управи обрано: на голову п. Пафнутія Чупруна. На членів Управи: Павла Гальченка, Федора Корсуна, Семена Богославця, Семена Лободенка, Володимира Левицького і Павла Лимаренка. До Контрольної Комісії: д-ра Рибака, інж. Каплистого, інж. П. П. Панасюка.

Загальні Збори винесли постанову доручити новообраній Управі написати листа до УНРади з проханням оздоровити атмосферу, прийняти участь у „Світовому Конгресі Вільних Українців" лише тоді, коли Уряд Української Народної Республіки буде цим конгресом респектований.

Збори закінчено співом національного гимну. Всі виходили в піднесенім настрої з надією, що новообраний енергійний голова розгорне працю ще ширше, та до наступних річних зборів досягне подвійних успіхів в ідейній праці!

К. Д.

„РІК 1933"

ОБРАЗ МИСТЦЯ ВІКТОРА ЦИМБАЛА З ЙОГО ВИСТАВКИ В Л. М. КЛЮБІ

Під час виставки цього малюнка в ґалерії Роза Маріє в Буенос Айресі в 1956 р. виникла дискусія секретаря журналу „Сіркульо де Періодістас" з одним комуністом. Секретар пригадав комуністові не тільки актуальну тоді Мадярщину, але й голод в Україні в 1933 р., на що комуніст відповів бійкою, з якої секретар вийшов переможно. Образ цей, разом з 25 іншими був на виставці в нюйоркському Л. М. Клюбі.

Ювілейна виставка праць проф. Катерини Антонович у Вінніпеґу

З нагоди Сесії Української Вільної Академії Наук — УВАН у Канаді в днях 19-го до 23-го листопада в Українському Народному Домі в Вінніпеґу, Ман., відбулася виставка 82 праць пані К. Антонович, дружини покійного проф. Д. Антоновича з нагоди її 10-літнього перебування в Канаді. Пані Антонович народилася в Харкові, де закінчила гімназію й студіювала в Міській Школі Малювання й Рисування. Викладала там в Недільній Школі Грамотности. Студіювала в Петербурзі чотири роки в Медичному Інституті. Дружина визначного мистецтвознавця проф. Дмитра Антоновича була членом РУП. По переїзді до Києва працювала в Київській Акамемії Мистецтва в клясах В. Кричевського й М. Бойчука, де закінчила студії. Була відряджена Академією до Ржищева — викладати в Ржищівськім Пед. Інституті Малювання. Ілюструвала дитячі книжки вид. Білоусенка, співпрацювала в журналі „Волошки". Мистецтвознавчі студії поглиблювала в Італії (три роки), Швайцарії, Німеччині, Франції й ін. Еміґрація й праця в Празі в Студії Плястичного Мистецтва. В Українському Вільному Університеті абсольвувала курс філософії й мистецтва. Працювала в Музеї Визвольної Боротьби України. Була довголітнім членом Українського Жіночого Союзу. Десять років була головою Українського Дитячого Притулку. Видавала журнал „Нашим Дітям", ілюструвала його, як і інші дитячі книжечки. В Европі брала участь у виставах в Празі, Берліні, Римі. З 1949 року живе в Канаді. Виставляла свої праці в Вінніпезі, Монтреалі, Торонті, Ню Йорку, Филаделфії, Дітройті і ін. Веде з 1954 року Школу Рисування й Малювання в Українському Народному Домі у Вінніпезі. Співробітниця серій УВАН, „Жіночого Світу", „Нових Днів" і інших часописів і журналів. Член УВАН, УСОМ, Т-ва ім. Лесі Українки при Українському Народному Домі й ін.

Мистецькі праці проф. Катерини Антонович були або зберігаються в таких установах, або приватних збірках:

Музей Визвольної Боротьби України (Прага), Українська Вільна Академія Наук (Вінніпеґ, Канада: Ню Йорк, ЗДА), Історично - Військовий Музей (Торонто), Музей при Укр. Церкві св. Володимира (Торонто), Музей оселі „Київ", Православна Церква (коло Торонто), Бібліотека ім. С. Петлюри (Париж), Український Православний Собор св. Покрови (Вінніпеґ), Українська Катедра Пресв. Тройці (Вінніпеґ), Осередок Культура й Освіти (Вінніпеґ), „Волинь" і Інститут дослідів Волині (Вінніпеґ).

Приватні збірки в Вінніпеґу: О. Войценко, Н. Гаврачинська, о. П. Даревич, І. Білан, С. Запаринюк, В. Кисілевська, Г. Мухин, Н. Марунчак, д-р М. Мандрика, п. Мельник, І. Паньків, о. В. Кудрик, Л. Синицька, М. Степанюк, проф. Я. Рудницький. В Торонті: Анна Франко-Ключко, Ірина Нітефор-Садовська, С. Савчук. В Монтреалі: проф. Ю. Русов, О. Фроляк, д-р М. Антонович. В Оттаві: прем'єр міністер Джан Діфенбейкер. В ЗДА: інж. Білинський (Рочестер), Ніна Синявська (Ню Йорк), Л. Бурачинська (Филаделфія), О. Лятуринська (Міннеаполіс), О. Кушнір (Мек Аду). За океаном: П. Шуровська (Прага), К. Сапіцька (Подєбради), М. Мірчук (Мюнхен), П. Манджула (Братислава), І. Наріжна (Сідней), Австралія.

Відкриття виставки відбулося в суботу 19 листопада. Про діяльність пані Антонович говорив д-р М. І. Мандрика.

Інж. ҐРИГОРІЙ ЗАЛІЗНЯК

(Посмертна згадка)

30-го листопада 1960 в Шикаґо помер нагло на серцеву недугу інж. Ґригорій Залізняк. Народився він 26 травня 1899 року в місті Симферополі в Криму.

В роках 1918—1920 в складі Галицької й Наддніпрянської Армій брав активну участь в збройній боротьбі за волю Рідного Краю — України й свого народу.

Коли настав той час, що збойно не можливо вже було боротись за Рідний Край і свій поневолений нарід, він з Галичини передістався до Чехо - Словаччини, а звідтіля до Відня (Австрія) й там вступив до Університету для студіювання агрономічних наук, а пізніше передістався до Праги (Чехо - Словаччина) й там закінчив агрономічні студії й дістав диплом інженер - агронома.

По закінченню студій інж. Г. Залізняк в 1930 році повернувся на рідні землі, до Галичини, що тоді була під Польщею, щоб там працювати серед свого й для свого рідного народу. Спочатку працював у Централі Маслосоюзу у Львові, а потім в районових молочарнях.

Від кінця 1932 року він займав посаду повітового агронома при Філії Красвого Господарського Т-ва „Сільський „Сільський Господар" у Станиславові. На цій посаді працював аж до осени 1939 року, до часу большевицької навали на Галичину.

Але не дивлячись на це, споживча й молочарська кооперативна праця в Галичині розвивалась дуже добре, а в цьому в великій мірі сприяла й допомагала агрономічна праця в ділянці плекання рослин для доброї годівлі тварин, і в фаховому вишколі селянської молоді в організації „Хліборобський Вишкіл Молоді".

За ті сім років (1932—1939) інж. Г. Залізняк вклав багато праці для Станиславівського повіту. Віримо, що коли вістка про смерть інж. Г. Залізняка дійде до Станиславівщини, його згадають там „не злим тихим словом" й помоляться за нього.

Восени 1939 року інж. Г. Залізняк змушений був залишити Станиславівщину й опинився за сяном в Сяноці, де був співтворцем і одним з директорів Лемківського Союзу Українських Кооператив.

Він змушений був в 1944 р. залишити Сянік й опинився в таборі „ДЕПІ" в Німеччині, а звідтіль, разом зі своєю дружиною — мандрувати до Африки — до Тунісу. В літі 1954 року він з дружиною з Африки приїхав до Шикаґо до рідної донечки, де закінчив своє життя.

Залишив у смутку дружину, донечку, зятя й двох внуків та нас, агрономів, що разом з ним працювали на Рідних Землях, серед свого й для свого Рідного Народу, а тепер є розсіяні по цілому світу.

Похорон покійного відбувся 3. грудня 1960 в Шикаґо. В похороні приймали участь представники від багатьох організацій. Прощали покійного від агрономів — інж. Василь Дмитренко, а від комбатантів — Мирон Стеців.

Вічна Йому Пом'ять!

Агроном В. Д.

ЗДА й Англія предклали Москві плян замирення в Ляосі

Москва. — Англійський амбасадор в Москві Франк Робертс в минулу суботу передав совєтському урядові ноту, яка формально є відповіддю на совєтську ноту до Англії в справі Ляосу з 22 грудня мин. р., але насправді виявляє становище цілого Заходу в цій справі. Ото ж західня нота пропонує відновити міжнародну Контрольну комісію в Ляосі, покликану до життя на Женевській - конференції в 1954 році, яка складалась з Індії, Канади і Польщі. Цю Комісію розв'язано в 1957 році. Спірне питання — з яким власне урядом має співпрацювати та Комісія, прозахідним урядом Буна Ума, що його затвердив король і парлямент, чи кол. прем'єром Суванною Фумою, який втік в грудні мин. року до Камбоджі та проте визнає себе надалі „леґальним прем'єром" і користується в цьому комуністичною підтримкою — це спірне питання західня нота так полагоджує, що поручає Комісії співпрацювати з — королем Ляосу, Саванґом Фатаною. На цю пропозицію Англії й ЗДА погодились також Канада, Франція й Індія. Становище Совєтів в цій справі ще не є відоме, але Захід уважає, що це буде перший пробний камінь для „доброї волі", що її повинна виявити Москва, що залицяється до нової американської адміністрації.

● Два французькі нищильники зупинили в Каналі Ля Манш болгарський ватажний корабель „Шипка" і скерували до французького воєнного порту Брест, де переведено докладну його ревізію. Французи, мабуть, дістали від своїх розвідчиків вістку, що тим кораблем везтимуть зброю для альжирських партизанів.

● Римо-католицькі єпископи на Цейльоні після переговорів з тамошнім урядом проголосили комунікат, що католицькі школи на Цейльоні, які страйкували від 1 грудня мин. року на знак протесту проти націоналізаційного закону, припиняють страйк і погоджуються діяти надалі, як школи державні, під умовою, що державна влада не буде втручатися до навчання в релігійному дусі.

НЕЗВИЧАЙНИЙ СТРАЙК У БЕЛЬҐІЇ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Вальонія — бідний родич в сім'ї Европейської господарської спільноти. Зате Флямандія, яка за останніх 20 років змодернізувала свої порти й пляжі, розвинула нову, легку, модерну індустрію, здібну конкурувати з голляндською і німецькою, — розбагатіла.

Таким чином до всіх економічних справ доміщується пристрасний момент расового антагонізму. Вальонці співають „Марсельєзу" й кричать: „Нехай живе республіка". Але ці республіканські гасла не мають практичного значення. Це — лише вияв політичної й свого роду національної пристрасти, хоч бельґійці таки вже є єдиною нацією в політичному розумінні цього поняття.

Андре Ренар, якого називають бельгійським Вальтером Рутером, домагається зміни структури — господарської і політичної. Зокрема, домагається він зміни політики інвестицій. Уряд хоче найперше залатати дефіцит, що постав у бюджеті наслідком втрати Конґа, а щойно тоді готовий приступити до дальших змін структури. Гаряче, молоде ліве крило соціялістів не хоче чекати далі ґрунтовних реформ.

Лідер соціялістичної партії готовий на поступки, але тоді соціялістичній партії загрожує відколення її лівого крила, найбільш динамічної її частини. І сьогодні ситуація ще більш безвихідна, як була вчора.

Та ніякий страйк не може тривати без кінця. Закінчиться і цей. Якщо не уступленням, то напевно створенням передумовин для глибоких змін всієї структури держави в близькому майбутньому. При чому ніде не сказано, що ці глибокі зміни проводитиме соціялістичний уряд, а не той, проти якого йде така завзята боротьба. В цивілізованому суспільстві бувають ще більші несподіванки. І ці несподіванки приходять зовсім безболісно, коли укладається хвиля першого вибуху.

О. Д-вич

Наведена вище стаття паризького кореспондента „Свободи" була написана ще перед закінченням бельгійського страйку. В минулу суботу, 21-го ц. м. Бельгійська Генеральна Федерація робітників, яка керувала страйком, рішила — під головуванням згадуваного у статті — Андре Ренара, вернутися до праці в понеділок 23-го ц. м. До останнього часу страйкувало ще 150,000 робітників у двох південно - бельгійських повітах, центрі вальонів. Страйк коштував Бельгії $150 мільйонів втрати і скінчився поразкою страйкарів та Соціялістичної партії, бо закон про економічну санацію країни, проти якого страйковано, перейшов у парляменті з невеличкими змінами і тепер є на нарадах бельгійського сенату. Зате наслідком страйку будуть приспішені парляментарні вибори, які відбудуться, мабуть, в половині квітня ц. р.

СПРАВЛЕННЯ „ДРУКАРСЬКОГО ЧОРТИКА"

У вчорашньому числі „Свободи" у підписі під фотознімкою із заприсяження нового Президента у частині накладу була переставлена одна лінійка. Правильно підпис звучав: Врочистість заприсяження Джана Фіцджералда Кеннеді 35-го президента З'єдинених Держав Америки. Посередині видно головного верховного суддю, Ірла Воррена (сивий зліва, з піднесеною рукою), який проводить присягу новому Президентові, що стоїть напроти нього. Між ними посередині стоїть клерк Найвищого Суду Джеймс Р. Бровнінґ. У першому ряді видно головних учасників церемонії (зліва): дружину нового Президента, уступаючого президента Двайта Д. Айзенгавера, а за новим Президентом, що складає присягу, стоїть новий віце - президент Линдон Б. Джансон та уступаючий віцепрезидент Ричард М. Ніксон.

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними та Друзями, що в суботу дня 21-го січня 1961 р. відійшла від нас у Вічність Наша Найдорожча МАМА і БАБУСЯ

МАРІЯ ФЕДИШИН

з дому Глібовицька

уроджена 19-го грудня 1898 р., в селі Цигани, Західня Україна.

ПОХОРОНИ у ВІВТОРОК, 24-го СІЧНЯ 1961 р. о год. 8:30 ранку з похоронного заведення Тржаски 648 — 4-та евеню, Бруклин і греко-кат. церкви св. Миколая при 19-ій вулиці в Брукліні.

Син ОЛЕГ,
синова ІРИНА,
і внук ТИМІШ.

✝

Марія ФЕДИШИН

видатна українська громадянка, довголітній член Управи Відділу ОУА „Самопоміч" в Ню Йорку та член багатьох українських Організацій, по довгих і тяжких терпіннях упокоїлася в Бозі в суботу, 21-го січня 1961 року.

НАНАХИДУ відправлено в понеділок, 23-го січня 1961 року, в год. 8:00 вечером, в пох. заведенні Тражски в Брукліні, 648 4th Ave., коло 18-ої вул.

ПОХОРОН — у ВІВТОРОК, 24-го СІЧНЯ 1961 р., о год. 8:30 ранку, з пох. заведення до української кат. церкви, при 19-ій вул. (один бльок від заведення).

До численної участи закликає своїх Членів і все Українське Громадянство

УПРАВА ВІДДІЛУ ОУА „САМОПОМІЧ" в НЮ ЙОРКУ

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашої Незабутньої МАМИ й БАБУСІ

Ольги з де Пнейня Мсцівуєвських — Левицьких СЕМКІВ

вдові по о. Гарасимові, пароховї Ракова й Надієва, пов. Долина.,

й у 42-літню РІЧНИЦЮ ЖЕРТВЕННОЇ СМЕРТИ Її Улюбленого СИНА

Любомира Михайла

абітур. Акад. Гімназії у Львові, хорунжого УГА, відправляться

ЗАУПОКІЙНІ БОГОСЛУЖЕННЯ

у ВІВТОРОК, дня 31-го СІЧНЯ 1961 р. в год. 8:00 ранку

в каплиці СС. Василіянок — Асторія, Н. Й., і в церквах Спрінґ Валі, Н. Й. і Брандфорд, Онтаріо. Свояків, Приятелів і Знайомих просимо помолитися за спокій Їхніх душ

РОДИНА

Замість квітів на могилу бл. п. ЗАХАРЯ РУДИКА складаємо — $10:00 на Фонд Катедри Українознавства в Америці.

Родина ДЕСЯКІВ і МАЙСТРЕНКІВ

Замість квітів на могилу бл. п. МАРІЇ ФЕДИШИН складаємо — $10:00 на новозакуплений будинок УВАН-у в США.

Родина ДЕСЯКІВ і МАЙСТРЕНКІВ

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь Богдана Кравцева: „Картографія України мазепинської і позамазепинської доби".

Конференцію Історичної секції УВАН у ЗДА 4 грудня 1960 року відкрив секретар секції, д-р Л. Соневицький. Він нагадав, що сьогоднішня доповідь Б. Кравцева є третьою з циклу його доповідей з історії картографії України. Перша про ранні карти України до кінця 16-го сторіччя. Друга — розглядала праці Маковського і Бопляна, як основоположників картографії України. Сьогоднішня доповідь має висвітлити картографію України кінця 17-го і першої половини 18-го сторіччя.

Свою доповідь „Картографія України мазепинської і помазепинської доби" Б. Кравців нав'язав до попередньої, в якій він був подав історію і огляд карт України 17-го сторіччя, зроблених на місці найвидатнішими картографами того часу — Гільйомом ле Вассером де Бопляном (1600? — 1673), французьким картографом, географом і військовим архітектом, що перебував на службі польських королів і був на Україні в 1630-1647 рр. та Томашом Маковським (1575-1620?), латинсько-українським картографом, який, перебуваючи на службі князя Миколи Христофора Радзівіла (1549-1616) й опрацював велику карту литовсько-українських земель, видану в Амстердамі 1613 року разом із картою Дніпра. І карти Маковського, і Бопланові карти України — спеціяльна на 8 аркушах, генеральна на 1 аркуші і Дніпра на 3 аркушах, зроблені на підставі безпосереднього топографічного вивчення українських територій. Вони були найдосконалішими картами того часу, були багато разів перевидані протягом 17-го сторіччя і лягли в основу карт України, Литви і Польщі багатьох пізніших картографів і видавців на Заході Европи.

Одночасно згадані мапи були найдосконалішими військовими картами того часу. Ними користувались видатні тодішні полководці, між ними король Ян III Собеський, Карло XII і Петро I. Б. Кравців подав деякі дані про те, що Швеція була зацікавлена картами України ще з 1640-х років і в шведських архівах та бібліотеках зберігаються унікальні карти України 17-го сторіччя. Петро I, переконавшися у досконалости Бопланових карт, відмовився від опрацювання запланованої ним перед тим карти Дніпра, матеріяли для якої почали вже збирати полковники українських полків. Петро I. навіть перевидав російською мовою у Москві Бопланову карту Польщі в обробці амстердамського картографа Карла Аллярдта (1848 — ?). На думку доповідача, перевидання цієї карти було викликане тим, що зроблена на доручення Петра I. і надрукована двома виданнями — латинським і російським — в Амстердамі 1699 року карта українських земель Менгдена і Брюса, хоч і давала докладні дані про лівобережну Київщину, Білгородщину, Харківщину та Донщину, але надто побіжно і схематично, а тому незадовільно, показувала Правобережну Україну і інші західні землі.

Обговорюючи тогочасні західньо-европейські карти, що стосувалися України, Б. Кравців поділив їх на три основні групи. Перша з них — це були безпосередні копії з генеральної карти України Бопляна, перевиданої 1666 року під назвою „Генеральний образ України". До тих карт треба зарахувати такі відомі карти із назвою „Україна" в заголовку, як „Чорна Русь... відома під назвою Україна або край Козаків" Н. Сансона 1674 року „Україна — великий край Червоної Руси" П'єра ван дер Аа 1729 року", „Україна, що є країною козаків", опублікована двома виданнями Нюрнберзьким картографом Й. Б. Гоманном після 1710 року, „Найбагатша земля Україна" авґсбурзького картографа М. Сойтера з 1740-х рр., перевидана в 1750-рр. його зятем Конрадом Т. Льоттером, і „Україна або край козаків" Йогана К. Вайґеля з 1750-х рр.

Другим типом згаданих карт були карти Польщі, базовані на карті Польщі Бопляна, опублікованій Данкером Данкерством в Амстердамі 1651 р. На основі цієї тепер дуже рідкісної карти, примірник якої зберігається в колекції доповідача і був показаний під час доповіді, були видані пізніші карти Польщі Н. Сансона, Г. Желльо, Н. Вішера, Фр. де Віта, Райнера і Йос. Оттенсів, П. Шенка і Гільома Деліля (1617-1726). Останній доповнив цю Бопланову в основі карту даними із описів та карт Польщі Старовольського, Гартноха, Гевеліюса та інших. Карти цього типу були публіковані навіть після розділу Польщі.

Третім типом карт, що охоплювали велику частину України і були поширені в Західній Европі від початку 18-го сторіччя, була ціла низка мап, базованих на мапі Московії на двох аркушах опублікованій вперше 1706 р, в Парижі і присвяченій Андреєві Матвеєву, що в той час був московським послом в Парижі. Ця мапа була опрацьована теж за Бопляном, але з використанням деяких нових даних. Долішній аркуш цієї карти, видаваний багато разів окремо, з окремим заголовком або без нього, охоплює частину Правобережної України. Лівобережну Україну з Донщиною і частину Кубані. На всіх картах цього типу, друкованих французькою, голляндською, англійською та італійською мовами, українська територія визначена як „Україна край козаків". На деяких із них Батурин визначений як „столиця козаків", також відзначено місце бою під Полтавою.

Далі доповідач згадав карти України з історичного атласу Генрі А. Шатлена з гербами різних українських міст і земель, також зупинився на його ж карті походу Карла XII на Україну. У зв'язку з цим походом Б. Кравців обговорив низку тогочасних плянів полтавського бою 1709 року. Зокрема доповідач демонстрував плян Н. де Фера (1646-1720), на якому були показані позиції Карла XII і московських військ.

Доповідач ствердив, що у 17-18 століттях оригінальних, базованих на безпосередніх топографічних спостереженнях, карт майже не було. У шведському державному архіві в Стокгольмі зберігся тільки „Чертежъ украинскимъ и черкасскимъ городамъ отъ Москви до Крыма" з 1670-х рр. В морських атласах кінця 17. ст. була опублікована карта Чорного моря, опрацьована амстердамським посадником і мандрівником Ніколасом Вітсеном (1641—1717) на підставі турецьких джерел, і карта Чорного моря голляндських картографів Ґерарда і Йогана Койленів, присвячена Петрові I, із початку 17-го ст. Крім того, до оригінальних картографічних праць того часу треба зараховати виданий 1703 року в Амстердамі атлас ріки Дону і Чорного моря адмірала Корнелія Круйса (1657-1727), на картах із якого були базовані популярні в першій половині 18 ст., „нові мапи" Чорного і Озівського моря у виконанні Н. Вішера, Сойтера і Льоттера. Сюди ж належить карта воєнних операцій на Дону і Дніпрі, ведених Росією проти татар і турків у 1736-1738 р. Ця карта була першою друкованою в Росії картою України. Вона була видана різними мовами 1737-39 рр. Академією Наук Росії і її часто копіювали західньо-европейські видавці, між ними Ковенс і Мортієр, Сойтер та інші. Карти української території були вміщені у відомому „Російському Атласі" 1745 року. Порівняно до виданих на сто років раніше карт Маковського і Бопляна, карти України у згаданому атласі та згадана вже карта воєнних операцій є недосконалими, а то й відсталими.

Чимало оригінальних карт України і їх копій зберігається сьогодні в бібліотеках і архівах Парижу, куди вони були переслані або привезені французьким картографом і географом Жозефом Н. Делілем (1688-1768), який був запрошений 1726 року до Москви, перебував там до 1747 року, брав участь в географічних та картографічних працях Академії Наук, між іншим також у складанні „Російського Атласу". Згідно з інформаціями заслуженого дослідника української картографії, Б. Кордта („Матеріяли до історії картографії України", Київ, 1931), в паризьких архівах зберігається 43 рукописні карти України й окремих її територій. Всі вони досі недосліджені українськими науковцями.

Закінчуючи доповідь, Б. Кравців зупинився на карті Південної України 1777 р., що її зробив італійський картограф П. Сантіні. На цій карті зафіксовано військово-адміністративний стан цієї території до часу другого зруйнування Січі 1775 року. Доповідач також продемонстрував карту походів Карла XII, видану у французькому атласі 1805 року.

Доповідь була ілюстрована понад 40 оригінальними картами України кінця 17-го і першої половини 18-го сторіччя, які були виставлені в бібліотечній залі Українського Інституту Америки, де відбувалось засідання Історичної Секції УВАН у ЗДА.

Після доповіді відбулась дискусія, в якій взяли участь Л. Дражевська, І. Замша, Н. Осадча-Яната, Л. Соневицький, Я. Туркало, Л. Чикаленко та інші. Зокрема висловлено думку про доцільність опублікування найважливіших та найцікавіших карт України з колекції Б. Кравцева окремим виданням, альбомом чи атласом.

Н. О.

Індія приймає з ентузіязмом англійську королеву

Ню Делі. — В минулу суботу 21 ц.м. англійська королева Єлисавета II прибула з своїм чоловіком Філіппом Единбурзьким до столиці Індії і зустріла там ентузіястичне прийняття збоку державних керівних кіл та народу. Кругло один мільйон індійців вийшло назустріч королеві здовж шляху, яким вона їхала у відкритій повозці з президентом Індії Раєндрою Прасадом. У наступній повозці їхав прем'єр Джавагарлал Неру з князем Філіппом. Газети твердять, що маси народу були тепер може й більші, як при привітанні през. Айзенгавера, зате індійська поліція — числом 15,000 — була тепер більше змобілізована задля безпеки високих гостей і втримання порядку. Королева Єлисавета переведе 41 день на відвідинах в Індії, Пакістані і Непалі. Індійський президент згадав у своїй привітальній промові, що Індія дістала самостійність за панування батька королеви, Юрія УІ, і що індійський нарід затямив собі з часу перебування під колоніяльним володінням Англії тільки добрі речі й забув усе погане. На летовищі було 7,000 запрошених гостей, для яких — з уваги на палюче сонце і спеку — збудовано ціле місто шатер.

МекДоналд пропонує 32-годинний тиждень праці для зменшення числа безробітних

Шикаґо. — Президент спілки Об'єднані Сталевари Америки Дейвід Дж. МекДоналд пропонує кілька засобів для поборювання безробіття в ЗДА, і між тими засобами є і проєкт зменшити число годин праці в тижні до 32. На думку МекДоналда Конґрес повинен ухвалити ще й такі законопроєкти на те, щоб зменшити число безробітних: 1. Збільшити мінімальну заробітну платню з одного доляра до $1.25. 2. Завести федеральний стандард для висоти тієї допомоги, яку дістають безробітні. 3. Дозволити на вчасніший перехід на емеритуру. Тепер чоловіки можуть іти на емеритуру після закінчення 65-го року життя, а жінки після 62-го. 4. Створити крайову комісію, яка дбала б про те, щоб не допускати до зменшування продукції.

Джана М. Бейлі вибрано на голову Демократичного Крайового Комітету

Вашингтон. — Демократичний Крайовий Комітет голосами всіх присутніх 100 голосів вибрав на свого голову Джана М. Бейлі з Коннектикату, який займе цей пост після ненатора з Вашингтону Генрі М. Джексона. Першою дією нового голови було представлення членам цього комітету нового президента Джана Ф. Кеннеді, який негайно після вибору з'явився на залі і вітався з присутніми. Кеннеді виголосив коротку промову в якій сказав: „Вірю в сильні політичні організації в цій країні. Республіканська партія є сильна і енерґійна після виборів в 1960-му році. На мою думку, і ми є сильні: І коли такі ми є то ми служимо великим державним цілям". Бейлі заявив, що він задумує оживити виконний партійний комітет. Плянуватиме скріпити місцеві партійні організації, щоб виграти конгресові вибори в 1962-му році. Не треба турбуватися тим, що Кеннеді виграв вибори малою більшістю, бо губернатор Рібікофф в перших виборах мав в Коннектикаті більшість 3,000 голосів, а в других виборах здобув був рекордову більшість в тому стейті.

● **Кол. бельгійський король** Леопольд II, батько теперішнього короля Бодуена, вернувшись з французької Рів'єри замешкав уже не в королівському палаці біля Брюсселю, а в т. зв. Шато д'Аржентейль недалеко колишнього бойовища Ватерльо. Мешкання Леопольда II під спільним дахом з його сином, молодим королем, породжувало закиди, що він має некорисний вплив на свого сина. Леопольд II зрікся престолу під натиском публічної опінії, яка засуджувала його капітуляцію перед німцями.

● **Ще не є відомо,** що коштувала інавґурація президента Кеннеді, але гадають, що загальні кошти не винесуть одного мільйона долярів, як передбачали. Немає великої надії, щоб залишилася б надвишка у висоті $25,000, яку вже тепер призначили б на інавґурацію в 1965-му році.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну кращу долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходіть точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

БРИДЖПОРТ, Па. — Управа Б-тва Св. Петра і Павла, Відд. 383 на рік 1961 слідуюча: М. Буката, предсід.; І. Вурій, заст.; Ю. Кушнір, касир; Л. Яхніцкі, рек. секр.; І. Грозінський, фін. секр.; Л. Сарабун, І. Андрусів — контрольна Комісія; С. Шевчук, Н. Шибал — доглядачі хворих. Збори відбуватимуться в кожну другу неділю місяця. — І. Грозінський, секр. 138 Third St., Bridgeport, Pa., Тел.: AR 5-6858.

ЧЕТВЕР 26-го СІЧНЯ 1961

БАЛТИМОР, Мд. — Річні збори Т-ва І. Франка, Відд. 337, о год. 7-ій веч. в домі „Самопомочі" при 239 С. Бродвей. — Е. Притула, секр.

СУБОТА 28-го СІЧНЯ 1961

ТРЕНТОН, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Відд. 215 о год. 6-ій веч. в залі укр. православної парафії св. Тройці при 824 Аделайн вул. — Управа.

НЕДІЛЯ 29-го СІЧНЯ 1961

ОМАГА, Небр. — Річні Збори Т-ва Згода, Відд. 354, о год. 4-ій по пол. в салі Сокола при 13-ій вулиці. — Д. Війтик, секр.

АМГЕРСТ, Масс. — Річні Збори Відд. 199 о год. 3:00 по пол. при 62 Чеснат вул. — Управа.

МІННЕАПОЛІС, Мінн. — Річні Збори Т-ва Запорозька Січ, Відд. 385, о год. 1-ій по пол., по третій Сл. Божій, в шкільн. будинку при церкві св. Константина. — Управа.

ШИКАГО, Ілл. — Річні Збори 114 Відд. ім. св. Володимира о год. 12-ій вполудне в парохіяльній залі св. Володимира при 2250 В. Кортез вул. — В. Бережан, секр.

Посмертні згадки

Дмитро ГРИНЧУК, член Відд. 277 у Гартфорді, Конн., помер 18-го жовтня 1960 р. у віці 70 років. Покійний прибув до Америки у 1914 р. Уродився в селі Ратище, пов. Зборів, Зах. Україна. До Союзу вступив у 1927 р. Подбав, щоб всі його діти були членами УН-Союзу. У глибокому смутку залишив дружину Катерину, синів Михайла, Вальтера і Василя та дочку Анну, зятя та двох внуків. Оставив дві сестри в Америці Катерину і Марію. Панахида відбулася у похоронному заведенні, Поминальне Богослуження відбулося в укр. кат. церкві св. Михаїла. Похоронено Його на цвинтарі св. Михаїла у Гласенбері. — Вічна Йому пам'ять! — В. Гафткович, секр.

ШУБА ВОЛОДИМИР, член 352 Відд. ім. св. Арх. Михаїла в Честер, Па., упокоївся в Бозі дня 26 грудня 1960 р. на 54 році життя. Похорон відбувся дня 29 грудня з похоронного заведення до укр. каттол. церкви св Духа а опісля на кладовище Lawn Croft Cemetery. Покійний залишив в глибокому смутку дружину Софію та дочку Сопо. Вічна Йому пам'ять! — Щербак, секретар.

ТАРЗАН, ч. 4589. Нова пере шкода.

Вже диіло, коли трос втікачів нервово залишали палату.

Підозрливі пігмейські воїни дивилися на них, виконуючи свої ранні праці...

А тоді вони вирішили зібратися при брамах, виставивши списи для протесту!